VALSTYBINĖ
DUOMENŲ
APSAUGOS
INSPEKCIJA

Egidijus Verenius

Teisės skyriaus vedėjas

2023 m. sausio 30 d.

Teisės aktų naujovės: pasirengimas naujam ES reguliavimui

APIE „SolPriPa 2 WORK“ PROJEKTĄ

2021–2023 m. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija kartu su Mykolo Romerio universitetu įgyvendina „SolPriPa 2 WORK“ projektą „Sprendžiant privatumo paradoksą 2: aukštų duomenų apsaugos, kaip pagrindinės teisės, standartų skatinimas darbo vietoje“. Dvejų metų trukmės projektas iš dalies finansuojamas pagal Europos Sąjungos Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą (2014–2020). Tai darbdavių ir darbuotojų informuotumo didinimo projektas apie asmens duomenų apsaugą darbo santykių kontekste.

Projekto tikslai:
1. Suteikti galimybę **darbdaviams** kurti asmens duomenų tvarkymo principus atitinkančią darbo aplinką.
2. Padėti **darbuotojams** ginti savo teisę į asmens duomenų apsaugą, kaip pagrindinę teisę, darbo vietoje.

Tikslinės auditorijos – darbuotojai, kurie yra silpnesnė darbo santykių šalis, ir darbdaviai, ypač tokie specialistai kaip duomenų apsaugos pareigūnai, personalo, komunikacijos, informacinių technologijų specialistai, kiti administracijų darbuotojai. Projekto metu numatyta didelį dėmesį skirti smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėms, taip pat viešojo sektoriaus organizacijoms, tokioms kaip ministerijos ir joms pavaldžios institucijos, savivaldybės, teismai.

Veiklos. Įgyvendinant projektą vesti mokymai, parengtos gairės, moksliniai straipsniai, tinklalaidės, toliau vystoma mobilioji aplikacija „ADA gidas“.

Aktualios nuorodos

Projekto informacija internete (https://vdai.lrv.lt/lt/naudinga-informacija/solpripa-2-work-projektas)

Mobilioji aplikacija „ADA gidas“ (https://vdai.lrv.lt/lt/naujienos/ada-gidas-mobilioji-programele-skirta-informacijos-sklaidai-apie-asmens-duomenu-apsauga)

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Artėjantis ES reguliavimas

- Šeši priimti ES teisės aktai
- Šeši pasiūlymai dėl ES teisės aktų

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Skaitmeninių rinkų aktas

Pradedamas taikyti nuo 2023 m. gegužės 2 d.

Skirtas reguliuoti prieigos valdytojų (angl. *Gatekeepers*) veiklą.

Nebent yra gautas sutikimas, prieigos valdytojas negali (5 str.):

- reklamos teikimo tikslu tvarkyti galutinių naudotojų, besinaudojančių trečiųjų šalių teikiamomis paslaugomis, asmens duomenų;
- jungti asmens duomenų, gautų teikiant paslaugas, arba su asmens duomenimis, gautais naudojantis trečiųjų šalių paslaugomis;
- kryžminiu būdu naudoti asmens duomenis teikiant kitas paslaugas;
- prijungti galutinių naudotojų prie kitų paslaugų, kad būtų galima sujungti asmens duomenis.

Pasekmė: galutiniams naudotojams suteikiama galimybė pasirinkti mažiau personalizuotą, bet lygiavertę paslaugų alternatyvą.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Skaitmeninių rinkų aktas

Prieigos valdytojų pareigos (6 str.):

- prieigos valdytojas suteikia prieigą prie asmens duomenų ir juos naudoja tik tuo atveju, kai galutiniai naudotojai patys nusprendžia dalytis tokiais duomenimis;
- prieigos valdytojas interneto paieškos sistemas teikiančiai trečiosios šalies įmonei, suteikia prieigą prie reitingų nustatymo, užklausų, spustelėjimų ir peržiūrų duomenų, susijusių su nemokamomis ir mokamomis galutinių naudotojų sugeneruotomis paieškomis prieigos valdytojo interneto paieškos sistemose. Tokie asmens duomenys, turi būti nuasmeninami.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Duomenų valdymo aktas

Pradedamas taikyti nuo 2023 m. rugsėjo 24 d.

Aktu nustatomos:

- viešojo sektoriaus turimų duomenų (tam tikrų kategorijų) pakartotinio naudojimo sąlygos;
- tarpininkavimo paslaugų teikimo sąlygos;
- duomenų altruizmo paslaugų teikimo sąlygos.

Aktu nesukuriamas teisinis pagrindas asmens duomenims tvarkyti.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Duomenų valdymo aktas

- Viešojo sektoriaus duomenų pakartotinis naudojimas:
  - BDAR teisinio pagrindo ribose ir tik pagal visas kitas BDAR taisykles;
  - Nesant kitų pagrindų – sutikimas;
  - Teikiami anonimizuoti, pseudonimizuoti asmens duomenys arba duomenys tvarkomi saugioje duomenų tvarkymo aplinkoje.

- Tarpininkavimo paslaugų teikimas:
  - teisinis pagrindas – sutikimas;
  - veikia kaip tarpininkai ir nenaudoja duomenų jokiais kitais tikslais;
  - fiziniai asmenys neturi būti skatinami naudotis paslaugomis tam, kad teiktų tvarkyti daugiau su jais susijusių duomenų, nei jų reikia paties fizinio asmens labui.

- Duomenų altruizmo paslaugos teikiamos tik turinti duomenų subjekto sutikimą.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Skaitmeninių paslaugų aktas

Pradedamas taikyti nuo 2024 m. vasario 17 d.

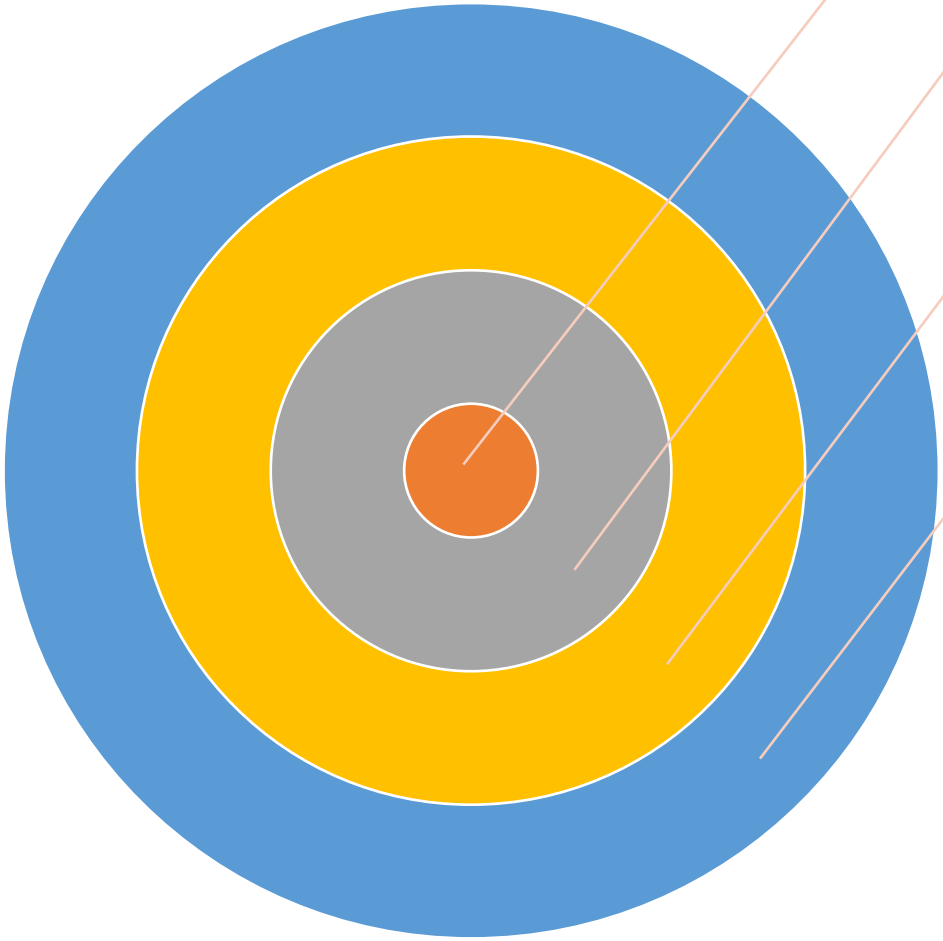

Labai didelės interneto platformos:
Europoje naudojasi daugiau kaip 10 proc. iš 450 mln. vartotojų

Interneto platformos, pvz., elektroninės prekyvietės, programėlių parduotuvės, socialinės žiniasklaidos platformos

Prieglobos paslaugos, pvz., debesijos ir interneto svetainių priegloba

Tarpininkavimo paslaugos:
interneto prieigos teikėjai,
domenų vardų registratoriai

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Skaitmeninių paslaugų aktas

- Reklama interneto platformose (26 str.)
  - Interneto platformų paslaugų teikėjai, kurie pateikia reklamas, užtikrina, kad paslaugos gavėjai galėtų nustatyti: prasmingą informaciją apie pagrindinius parametrus, naudojamus nustatant paslaugos gavėją, kuriam pateikiama reklama, ir, kai taikytina, kaip pakeisti tuos parametrus.
  - Interneto platformų paslaugų teikėjai paslaugos gavėjams neteikia reklamos, grindžiamos profiliavimu, naudojant specialių kategorijų asmens duomenis.

- Rekomendavimo sistemų skaidrumas (27 str.)
  - Interneto platformų paslaugų teikėjai savo nuostatose ir sąlygose nurodo jų rekomendavimo sistemose naudojamus pagrindinius parametrus ir variantus, kaip paslaugos gavėjai gali juos pakeisti.
  - Pagrindiniais parametrais paaiškinama, kodėl paslaugos gavėjui siūloma tam tikra informacija. Juose nurodoma bent: kriterijai, kurie yra svarbiausi nustatant, kokia informacija siūloma paslaugos gavėjui; tų parametrų santykinės svarbos priežastys.
  - Jei yra keletas rekomendavimo sistemoms galimų variantų, užtikrinama, kad būtų prieinama funkcionalumo galimybė, pagal kurią paslaugos gavėjas galėtų pasirinkti ir bet kuriuo metu pakeisti pageidaujamą variantą.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Skaitmeninių paslaugų aktas

- Rekomendavimo sistemos (38 str.)
  Labai didelių interneto platformų ir labai didelių interneto paieškos sistemų paslaugų teikėjai, naudojantys rekomendavimo sistemas, kiekvienai savo rekomendavimo sistemai suteikia bent vieną profiliavimu, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2016/679 4 straipsnio 4 punkte, negrindžiamą galimybę.

- Nepilnamečių apsauga internete (28 str.)
  - Nepilnamečiams prieinamų interneto platformų paslaugų teikėjai įdiegia priemones, kuriomis užtikrinamas aukštas nepilnamečių privatumo, saugos ir saugumo lygis.
  - Interneto platformų paslaugų teikėjai savo elektroninėje sąsajoje neteikia reklamos, grindžiamos profiliavimu, naudodami nepilnamečio paslaugos gavėjo asmens duomenis (kai pakankamai aiškiai žino).
  - Šių pareigų laikymasis neįpareigoja interneto platformų paslaugų teikėjų tvarkyti papildomų asmens duomenų, kad būtų galima įvertinti, ar paslaugos gavėjas yra nepilnametis.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

TIS 2

Turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2024 m. spalio 17 d.

Apims naujus sektorius (pvz., nuotekų tvarkymą, maistą, kosmosą ir kt.), atsižvelgiant į jų svarbą ekonomikai ir visuomenei.

Sugriežtinami saugumo reikalavimai įmonėms, įtvirtinant rizikos valdymo metodą ir pateikiant minimalų pagrindinių saugos elementų, kuriuos reikia taikyti, sąrašą.

Išsamesnės bendradarbiavimo taisyklės tarp asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų ir kompetentingų institucijų įvykus asmens duomenų saugumo pažeidimui.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Ypatingos svarbos subjektų atsparumo direktyva

- Turi būti perkelta į nacionalinę teisę iki 2024 m. spalio 17 d.
- Išplečiami ypatingos svarbos subjektų sektoriai, pavyzdžiui, bankininkystė, maisto, sveikatos, geriamojo vandens, nuotekų ir kt.
- Valstybės turės nustatyti sąlygas, kuriomis ypatingos svarbos subjektams būtų leidžiama pateikti prašymus, kad būtų atlikti asmenų, priklausančių konkrečioms jų darbuotojų kategorijoms, patikrinimai.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Reglamentas dėl skaitmeninės veiklos atsparumo finansų sektoriuje (DORA)

- Pradedamas taikyti nuo 2025 m. sausio 17 d.

- Taikomas finansų sektoriaus subjektams, pvz., kredito įstaigos, mokėjimo įstaigoms, informavimo apie sąskaitas paslaugų teikėjai, draudimo ir perdraudimo įmonėms ir kt. (iš viso 21 kategorija).

  Nustatomi reikalavimai dėl tinklų ir informacinių sistemų, kuriomis palaikomi finansų sektoriaus subjektų veiklos procesai, saugumo.

- Reglamentuojama: IRT rizikų valdymas; IRT incidentų pranešimai; skaitmeninės veiklos atsparumo testavimas; trečiosios šalies keliamos IRT rizikos.

- Finansų sektoriaus subjekto ir IRT paslaugas teikiančios trečiosios šalies teisės ir pareigos aiškiai paskirstomos ir išdėstomos sutartimi (30 str.). Sutartyje, be kita ko, turi būti:
  - nuostatos dėl duomenų prieinamumo, autentiškumo, vientisumo ir konfidencialumo, kiek tai susiję su duomenų, įskaitant asmens duomenis, apsauga;
  - nuostatos dėl prieigos prie asmens ir ne asmens duomenų, kuriuos tvarko finansų sektoriaus subjektas, jų atkūrimo ir grąžinimo užtikrinimo IRT paslaugas teikiančios trečiosios šalies nemokumo, pertvarkymo ar veiklos operacijų nutraukimo atveju arba sutartimi įforminto susitarimo nutraukimo atveju.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Dirbtinio intelekto akto

- Stadija – diskusijos ES Taryboje.

- DI sistemos skirstomos į kategorijas pagal riziką:
  - Nepriimtina rizika. Pavyzdžiui, DI sistemos, kuriomis asmens elgesys iš esmės pakeičiamas taip, kad jis pats arba kitas asmuo patirtų fizinę ar psichologinę žalą; DI sistemos, skirtos fizinių asmenų patikimumui tam tikru laikotarpiu vertinti ar klasifikuoti pagal jų socialinę elgseną arba žinomus ar nuspėjamus asmeninius ar asmenybės bruožus; viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais naudojamos tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemos, išskyrus išimtis.
  - Didelė rizika. Pavyzdžiui, DI sistemos, kurias numatoma naudoti siekiant priimti sprendimą dėl fizinių asmenų priėmimo arba paskyrimo į švietimo ir profesinio mokymo įstaigas; DI sistemos, kurias numatyta naudoti priimant sprendimus dėl paaukštinimo arba sutartinių darbo santykių nutraukimo, siekiant paskirstyti užduotis ir stebėti bei įvertinti tokiuose santykiuose dalyvaujančių asmenų rezultatus ir elgesį; DI sistemos, kurias numatoma naudoti teisėsaugos institucijose, siekiant įvertinti įrodymų patikimumą nusikalstamų veikų tyrimo arba baudžiamojo persekiojimo už jas metu
  - Ribota rizika. Pavyzdžiui, pokalbių robotai.
  - Minimali rizika. Pavyzdžiui, DI pagrindu sukurtų vaizdo žaidimų arba brukalų filtrų naudojimas.

- Rizikų pasekmė: skirtingi reikalavimai.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Duomenų akto

- Stadija – diskusijos Taryboje.

- Siekiama padidinti duomenų prieinamumą ir palengvinti dalijimąsi duomenimis tarp įvairių subjektų (verslas vartotojui (B2C), verslas verslui (B2B) ir verslas vyriausybei (B2G)):
  - daiktų interneto (angl. IoT) objektų gamintojai turi leisti prieigą ir gali naudoti duomenis;
  - IoT vartotojai turi teisę pasiekti ir perkelti duomenis;
  - trečiosios šalys gali naudoti duomenis siūlydamos paslaugas.

- Jeigu naudotojas nėra duomenų subjektas, galimybė gauti asmens duomenis, sugeneruotus naudojantis gaminiu ar susijusia paslauga, suteikiama tik jei yra galiojantis teisinis pagrindas pagal BDAR.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Duomenų akto

- Trečioji šalis duomenis tvarko tik su naudotoju sutartais tikslais bei sąlygomis ir, jeigu tai – asmens duomenys, atsižvelgdama į duomenų subjekto teises, o duomenis, kurių nebereikia sutartam tikslui pasiekti, ištrina.

- Trečioji šalis negali:
  - daryti spaudimo naudotojui, jo apgaudinėti ar juo manipuliuoti, kenkdama jo savarankiškumui, gebėjimui priimti sprendimus ar pasirinkimams arba juos silpnindama, be kita ko, pasinaudodama skaitmenine sąsaja su naudotoju;
  - gautų duomenų naudoti fiziniams asmenims profiliuoti, išskyrus atvejus, kai tai būtina paslaugai, kurios prašo naudotojas, suteikti;
  - suteikti galimybę duomenis gauti kitai trečiajai šaliai, išskyrus atvejus, kai tai būtina paslaugai, kurios prašo naudotojas, suteikti.

- Už reglamento taikymo, susijusio su asmens duomenų apsauga, stebėseną yra atsakingos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Reglamento dėl privatumo ir elektroninių ryšių

- Pasiūlymas pateiktas 2017 m., siekiant atnaujinti šiuo metu galiojančią E. privatumo direktyvą.

- Stadija – trilogai.

- Elektroninių ryšių duomenų konfidencialumas ir tvarkymo sąlygos:
  - Metaduomenų tvarkymo sąlygos;
  - Elektroninių ryšių turinio tvarkymo sąlygos;
  - Duomenų saugojimo galiniuose įrenginiuose sąlygos.

- Neužsakyti pranešimų siuntimo taisyklės.

- Priežiūros mechanizmas.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl direktyvos dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo

- Stadija – diskusijos Taryboje.

- Direktyvoje nustatoma:
  - su automatizuotomis stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemomis susijęs skaidrumas ir tų sistemų naudojimas (6 str.);
  - žmogaus vykdoma automatizuotų sistemų stebėsena (7 str.). Skaitmeninės darbo platformos reguliariai stebi ir vertinta atskirų sprendimų, priimtų arba palaikomų automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų poveikį darbo sąlygoms;
  - žmogaus atliekama svarbių sprendimų peržiūra (8 str.). Skaitmeninių platformų darbuotojai turi teisę į skaitmeninės darbo platformos paaiškinimą dėl bet kokio automatizuotos sprendimų priėmimo sistemos priimto arba palaikomo sprendimo;

- Nuostatos dėl skaidrumo, žmogaus stebėsenos ir peržiūros, susijusios su asmens duomenų tvarkymu automatizuotose sistemose, taip pat būtų taikomos skaitmeninėse platformose ne pagal darbo sutartį ar darbo santykius dirbantiems asmenims (10 str.).

- Atskirų straipsnių priežiūra paskiriama asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijoms.

Pasiūlymas dėl reglamento kuriuo nustatomos seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos

Stadija – diskusijos Taryboje.

Taisyklės:

- prieglobos paslaugų teikėjai ir asmenų tarpusavio ryšio paslaugų teikėjai nustato, analizuoja ir vertina kiekvienos jų siūlomos tokios paslaugos naudojimo seksualinės prievartos prieš vaikus internete tikslais riziką;
- koordinavimo institucija turi teisę prašyti teisminės institucijos / kitos nepriklausomos administracinės institucijos duoti nurodymą nustatyti, pašalinti ir blokuoti prieigą prie seksualinės prievartos prieš vaikus turinio.
- Įgyvendinimo plano projektas susijęs su nurodymu nustatyti turinį, susijusiu su ryšių su vaikais mezgimu, paslaugų teikėjai atlieka poveikio duomenų apsaugai vertinimą ir kreipiasi išankstinių konsultacijų pagal BDAR;
- tikslai, kuriais remiantis paslaugų teikėjai saugo turinio duomenis ir kitus duomenis, tvarkomus vykdant priemones, kurių imtasi siekiant laikytis reglamento, ir asmens duomenis, gautus juos tvarkant.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Europos bendros sveikatos duomenų erdvės

- Stadija – diskusijos Taryboje.

- Pirminis elektroninių sveikatos duomenų naudojimas:
  - fizinių asmenų teisės, susijusios su jų asmens elektroninių sveikatos duomenų pirminiu naudojimu[;
  - sveikatos specialistų prieiga prie asmens elektroninių sveikatos duomenų;
  - atpažintis naudojant telemediciną.

- Antrinis elektroninių sveikatos duomenų naudojimas:
  - nustatomos duomenų kategorijos antrinio naudojimo tikslais;
  - tikslai, kuriais elektroniniai sveikatos duomenys gali būti tvarkomi (pvz., švietimo ar mokymo veikla sveikatos ar priežiūros sektoriuose; moksliniai tyrimai, susiję su sveikatos ar priežiūros sektoriais);

- Draudžiamas antrinis elektroninių sveikatos duomenų naudojimas:
  - siekiant priimti fiziniam asmeniui žalingus sprendimus;
  - siekiant priimti sprendimus, neleidžiant naudotis draudimo sutartimi ir kt.;
  - siekiant vykdyti reklamos arba rinkodaros veiklą;
  - siekiant suteikti prieigą prie elektroninių sveikatos duomenų trečiosioms šalims, nenurodytoms duomenų leidime.

VALSTYBINĖ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJA

Pasiūlymas dėl Europos bendros sveikatos duomenų erdvės

Antrinio elektroninių sveikatos duomenų naudojimo valdymas:

- prieiga suteikiama tik prie prašomų elektroninių sveikatos duomenų, svarbių duomenų naudotojo prieigos prie duomenų prašyme nurodytu tvarkymo tikslu ir laikantis suteikto duomenų leidimo. Teikiami tik anonimizuoti arba pseudonimizuoti duomenys.

- duomenų naudotojas turi įrodyti savo teisinį pagrindą pagal BDAR 6 straipsnio 1 dalies e arba f punktą ir paaiškinti konkretų teisinį pagrindą, kuriuo remiasi, prašydamas prieigos prie elektroninių sveikatos duomenų.

- Prieigos prie sveikatos duomenų įstaigos viešai skelbia sąlygas, kuriomis elektroniniai sveikatos duomenys pateikiami antrinio naudojimo tikslais, pateikdamos šią informaciją:
  - teisinį pagrindą, kuriuo remiantis suteikiama prieiga;
  - technines ir organizacines priemones, kurių imtasi fizinių asmenų teisėms apsaugoti;
  - fizinių asmenų taikytinas teises, susijusias su elektroninių sveikatos duomenų antriniu naudojimu;
  - fizinių asmenų naudojimosi savo teisėmis tvarką pagal BDAR;
  - projektų, kuriuos vykdant buvo naudojami elektroniniai sveikatos duomenys, rezultatus.

VALSTYBINĖ
DUOMENŲ
APSAUGOS
INSPEKCIJA

Ačiū!